

ЖЫЙЫЛЫ

Къыйматлы ишлеге хазырланган эм аланы бардыргъан кезиуледе къоркъуусузлукъну жалчытыу мадарлагъа къаралгъангы

Тонене К.В. Кокос Терроргъа къажу комиссия эм Къабарты-Малкъар Республикада оператив штаб бла кенгеш бардыргъанды. Аны ишине КъМР-де баш федерал инспектор Е.А. Ткачев, КъМР-ни Парламентини председатели Т.Б. Егорова, КъМР-ни Правительствоосуну председатели Мусукланы А.Т., право сакълаучу органланы, министрстволаны бла ведомстволаны келечилери, муниципал къуралыуына таматалары, жамауат организациядан адамла къатышкандыла.

Анда Билимни, Къабарты-Малкъарны Къыралгъыны конлерини, Терроризмге къажуулукъда биригуно кюнюн белгиулеуде, КъМР-ни Парламентине депутатланы айрылыуларына хазырланган ишде эм асламлы жыйылуыны бардыруда къоркъуусузлукъну жалчытыу соруула сосолгенди. Андан сора да, Россия Федерацияда Террорчулукъ ниятеге къажуулукну комплекс планын республикада жашауга кийриуге къаралгъанды.

Къиладжа болуму ошонден айта, Казбек Валерьевич аны тохташыуу эм контролле тургъанын белгилегенди. Жетип келген кезиу, деп чертегенди

ТЮБЕШИУ

Партия проектлени тамамлау чурумсуз барады

«Единая Россия» регион бөлүмү кезиюу жыйылуунда партия проектлери къалай толтурулганына къаралгъанды. Анга республиканы Парламентини Председатели Татьяна Егорова, КъМР-ни Башчысыны кенгешчиси Тюбейланы Альберт, Къабарты-Малкъар къырал аграр университети ректору Аслан Алашев, партия регионде толтуруучу комитетини таматасы Дмитрий Парафилов къатышкандыла.

Жыйылууну партияны регион бөлүмү секретары Михаил Афашов сезон июльда «Единая Россия» партияны таматасы Дмитрий Медведев айырылуны алдында биригуу кесини боюнуна алган борчула къалай толтурулганынын бирирге илгеленин эм жылы ахырында регионда аланы тамамлауга контроль этере къабырганын эсерттиден башлагъанды. Къабарты-Малкъарда партияны проектлери 2017 жылдан бери бардырылгандыла. Бу жаны бла чурумла чыкмагъандыла, ала билим беруу, маданият, спорт эм башка сфералда бла байланыштыла. Проектле 2019 жылны биринчи жа-

рымында къалай толтурулганынын иосунден билдирюу партияны регион бөлүмюно секретарыны орунбасары, республиканы Парламентини Председатели экинчиси Жанатайланы Салим этгенди.

- Программалада парклары, кеп къатыш юйленги арбаларын, жамауат аслам болган жерлени игилерди, гитче эм сабий театрлары, элде спортзаллары ишлеу белгилениди. Терт проект эм жетишимли бардырылады. Аладан эм кеп аха излеген

толтуруучу низамны ёдюрюуге, къоркъуулу къауумга саналгъанла бла ачы профилактика жумушлагъа, Интернетде бла социальный сетде радикал ниятлени жайылтууларын тыйыууга эс буруун излегенди. Жууалпы ведомстволарга социал магъаналы объеклени паспортизацияларын тамамлап бошаргъа, террордан сакъланууда кемчиклени ачыкълап, аланы кетериу амаллары тындырырга буруулга берилгенди.

Осолген темаларга докладлары бла КъМР-де иш ишлени министри И.К. Ромашкин, КъМР-ни жарыкъландыруу, илму эм жаш тёлёно ишлери жаны бла министри А.М. Кумыков, КъМР-ни министри Э.К. Каширов, КъМР-ни Айыруу комиссиясыны председатели В.М. Гешев, «КъМР-Медиа» ГКУ-ну таматасыны орунбасары М.Х. Даулуов сөлөшгенди.

КъМР-ни Башчысыны бла Правительствоосуну пресс-службасы.

«Шахар тириле» дегениди - быыл анга 267 миллион сом белонгениди. Ол ахагъа 145 арбаны эм адамла аслам жыйылган 28 жерни тап халга келтиредиле. Аланы къуанчылы халда ачылулары кюзде болуукъда. Шахарда ахшы болумуну къурууну ошондан эм иги проектлени бируткъарал конкурсуна гитче - жашаган адамларыны саны 100 минден озмагъан - шахарла къатышаллыкълдыла, анда быыл бизден Бахсан къатханды, грант да алганды. - дегенди докладчы.

Дагыда ол билдиргенди, «Гитче Ата журтубузу маданияты» деген экинчи проектке кере бирилди Атажунго, Булуугу, Къара-Суу, Эски Черек элдеде жангы мекямла ачырыкълдыла, Бзынгындагына эм Экинчи Пескендегине толу ремонт этилди. 2020 жылда уа Нартада аллай объект хайырлангъа берилликди. Орус, малкъар эм кыбарты театрал автобуса бла жагъатылынырыкълдыла. Жаш кыраууну театры бла гитчи театр да 2024 жылда дери толпусунлай жангъатылыкълдыла. 10 мингден китаны миллет электрон библиотеклада округга болуукъда.

Ахыры 2-чи бетдеди.

КЪУААНЧ ХАПАР

Спортчуларыбыз бирча нокаутла бла хорлагъандыла

Къатыш едиборстволаны сойгенлеге шабат кюн Нальчикде аламант спорт байрам къыралгъанды. «Плэидиаторда» ВУЕВ турнирде къыралынын сынарга 30-гъа жуукъ жаш адам келгенди. Къабарты-Малкъардан анга сегизеулен къатышканды.

Эльбайланы Даниял.

Байрам кюн а солпу паркда аланы базмангъа союлеулери болгъанды. Анга къаргъа да кеп адам жыйылгъанды. Алайды да, эришуге къатышканы араларында, кавказчыладан сора да, Москва, Новокузнецк шахарланы спортчулары да бар эдиле. Аны кой, Кыргызстанны келечини Амирбек Куштаббеков сойгенди кюнч сынарга бу турнирде.

Былда таулу жашларыны иосунден аны айтыргъа сюеме. Ала чегемли Эльбайланы Даниял, ба-бугенти Томенланы Бийберт эм хасанячын Жангоразланы Исламдыла. Биринчи экисин халкы иги таныгъаны себепли, къалай эсе да, хорламлы болуларына иянууу улу болгъанды. Жангораз улу, жашырк эм башкыладан иги да тобушмале бардыргъанын кюнч болур эди, анга

къыйгъыргъанла аслам болгъандыла.

Алайды да, бу турнирге 38 адам къатышканды. Аладан 18 къуууну къаралганды. Бек алгъа бизникилдендинге Ислам бла ченени жаш Али Газаматов (77 кг) чыккъандыла. Бу сермешде хасанячын жаш кынакълга бир онг да бермегенди - техника нокауту бла къытханды. Ызы бла, хорлаханы болмагъанча бек жарыгъан кынакълны жалсарып, анга рингден чыгъаргъа да болушканды.

Эльбайланы Даниял а Назрандан Исмаил Сагов бла сермешгенди. Ала бек улуу, 93+ аурулукъ, категориядангыла. Даниял да бир кескенден тобушюуну техника нокауту бла бошгъанды. Алайды аны хорлагъанын белгилеген ринганошер Артём Анчуков спортчубузу миллетин терс кергозгенди. Аны кепле жартамгъандыла. Даниял кеси да. Ызы бла ол тенгериу бла бирге Анчуковха туюб, жангылычын туюзирин излегенди. Къонак терсигин анылап, кечигил тилеп, инстаграмми социал сет-

Томенланы Бийберт. дегит бетиште тиийшли информация кыйгъанды эм Даниял бла суратха да тошгенди.

«Бастикон» клубу келечини Томенланы Бийберт а (65 кг). Бишкекден келген Амирбек Куштаббек бла тобушгенди. Томену улу аз да «кынакълбайлыкъ» этмей бардыргъанды сермешти. Алай бла ол да, Йолам бла Даниялча, терени бумай, эришюуну замандан алгъа къыргызылы жашны нокаутха ашырым бошагъанды. Кырандашын хорлам бла алгъашларга рингге Томенланы Альберт да чыккъанды.

Сёзюк, спортчуларыбызны иги хазырланганы эм хорламла болдурганлары къурауучуланы ёктемлендири, турнирден зауукълукъ тапдырханды. Жашла усталыкълары бла мындан да даражалы эришюулеге къатышырга болуукълары да къуандырады. Альберттен сора да, миллетибизни атын айтырлыкълда анта жетип келгенлери уа кеплюбно бютюн бек кетюредиле.

ТАППАСХАНЫ Аминат.

Инвестицияла

Сербанкны терек бахчачылагуа тухучлугугу

«Экоро» компания Къабарты-Малкъарда жангы терек бахчалы къурурга умулду. Аны проектини багъасы 500 миллион сомга жетеди. Аныны бир кесегин - 167 миллионду - Сербанк берликди. Банкны Къабарты-Малкъарда бөлүмюно башчысы Хамиди Урусбиев бла компания асыралыкълдыла.

«Экоро» - терек айып баргъан компанияны. Биоплюкде аны терек бахчалары 120 гектар жерни аладыла. Продукцияны жарашдырыча инфраструктурасы, башка онгары да барды. Биз да быллай байламлыкъланы хайыры

бла республикада жангы агропродушленность проектлени саны келден кеп болу барлыгына туюшанабыз, - деп чертегенди Хамиди Урусбиев.

Асланбек Ороков да ырызълыгын билдиргенди бу келишим къурагынына. Мындан арысында Сербанкны болушугуу бла производствуну андан ары кенгертирге болуугуна ышанганын да айтханды. Ол шендеги технологияланы, продукцияны асырауу, логистиканы кыйматлы амалларын синдирирге, жангы ишчи жерле да къурарга онг берликди, дегенди.

ОМАРЛАНЫ Мурат хазырлагъанды.

Къармашуу

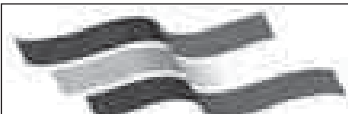
Ахшы торлениуле

Быыл июльда хайырлангъан электрон кюнч жыйылгъан тёлелени ёлчмени, озган жылы бу кезиюу бла телендиригенде, он миллион сомга кёбейгенди. Бу жаны бла белгирде Бахсан шахарда (120%) эмда Элбрус (117%), Урван (115%) эм Чегем (115%) районлада тири болгъандыла, деп билдиргенди «Каббалкэ-нерго» компаниядан.

Ахшы торлениулеге энергетиклени харкюнлик ишлери келтиргенди. Бек биринчиден - борчлары

болгъанла бла. Алай дагында адамланы анта да аслам кесек берликлери барды. Бу айны биринчисине ол 158 миллион сомду. Андан ючден бири Нальчикде жашагъанлары борчларыды. Компанияда айтхандырыча, теленимеге тозегенле бла сөлешип тургъанд хазна хайыр жокъду. Келпери токуу кескенден неда сюд приставла бла тобушкенден сора эс жыйдыла.

УЛЪАШЛАНЫ Мурат.

Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини алтынчы чакъырылыууна депутатла айырыу

2019 жылны 8 сентябри

Август кенгешле

Сёлешуледе бир оюм белгиленип тургъангы — окытуучуна качествому бийик даражагъа кетюрюну кереклисиз

Тонене Нальчикки окъуу учрежденияларыны келечилери кесерин жыл сайын бардырылган төрели август форумларына жыйылгандыла. Аны ишине жарыкъландыруу, илму эмда жаш тёлёно ишлери жаны бла министрни орунбасары Мокъсаланы Ачезем, шахар округу администрациясыны башчысы орунбасары Анатолий Тонконог эм башкала къатышкандыла.

Кенгешке келгенлени алларында сөлеше, Ачезем Магомтевин эм алгъа ведомствону министрнини алгъышыуу сезон эшитиргенди. Ызы бла келе тургъан жангы окъуу жылда «Билим берюу» миллет проектине жашауда бардырыр ючюн кел салып ишлерге тошергин анылгъатханды. «Биз окъутууда кон сайын да торле-

банчеве да сөлешгенди. Аны бла байламлы сегиз торло регион проект къурагъанын да билдиргенди. Сёз ючюн, «Хар сабийни жетишмеси» дегенге кере 2295 адам къоша билим алырга жангы жерле арчауада бардырыр ючюн кел салып ишлерге тошергин анылгъатханды. «Биз окъутууда кон сайын да торле-

ниуле бола тургъан заманда жайыбыз, аны себепли бир жерде тохтап къалырга болмайды, айнууу жоллары излегенлей тургъа кереклиз», дегенди.

Сызылгъан проектине борчуларыны, ызыларыны юслеринде билим берюу департаментини башчысыны кулугууну болжаллы халда толтурган Валентина Са-

плик болгъанды. Ол мекям январда хайырлангъа берилликди деп белгилениди. Республикалы проектлени жашауда бардыргъан инновациялы майдала шахарны башха-башха мектеплерине ачылгандыла.

Ахыры 2-чи бетдеди.

СУРАДА: Бахиланы Анжеланы сауялгъан кезиюу.

Форум

Огурлу муратла бла

Кеп болмай Чебоксары шахарда «Тюркюленей алыны» деген IV биттеуросы жаш тёлё форум болгъанды. Бу жол анга къыралны 16 субъектиден 150 адам къатышканды. Къабарты-Малкъардан да - жетюелю. Аны миллетлени ишлери жангы бла федерал агентство сайлаганды.

Форуму мураты - миллетлени арасында байламлыкъла къурагъанды, жаш тёлёно ишлерге келдендиргенди эм Россейде жашагъан тож тилли халкъланы тарых-маданият байлыктарын тиендиреди, келечилери къатышкандыла. МАГОМЕТЛАНЫ Сулейман.

Партия проектлени тамамлау чурумсуз барады

Ахыры. Аллы 1-чи беттеди.

«Школ спорт» программаны хайырындан арт жылда мектептеде спортзал тапандырылады, аладан 95-не ремонт этилгенди. Быйыл да аланы жыйырма төртүсүндө жангыртуу ишле бардырыладыла, аланы терезелери, эшиктери, тюплери, электро ылаа эм жылуу беруу система алыштырыладыла, жуунган, кийинген жерге тап халга келтириледиле, эчки оборудование алынды.

Налчыкде бла Бахсанда спорт комплексе ишленедиле. Билим беруу системаны юсюндөн айтханда, асылени, сабий садланы эм школланы курулушлары барады. Кызын жашау болумга тюшген эм ёксыз сабийлеге, көп балалы койорлеге да эчки эс беленеди.

Инфраструктура эм цфралы айнуу министрни орунбасары **Жамболот Гастево** ала «Шёндюно шахар болуму кырау» деген проекти тамамлауга жууалы болганыларн билдиргенди. Ол жумушун тынгыла толтуруо ючюн ведомство 32 муниципал кыралыуу бла келишимле тауусанды. Алагга кёре шахарда койнени арбабарын, адамла асам жылынгын жерлени тапандырыуу ишле тындырыладыла.

Жарыкландыруу, илму эмда жаш телюно ишлери жаны бла министрни орунбасары **Мокьаланы Ачеме**з а 24 спортзал жангыргыла турганыларн, окуу жыл

башлангырга аланы ремонтлары бошалгыларын, келир жылга субсидияла алырга-Малкьарны жамауаты экономика тухтусузлыкуну ауна тошоп турады. Ишизлик, айлыккы бла пенсиялары азлыгы, пособиялары, бялыготаланы азия барганылары - биттеу ол затта республикада жашаганылары асламысыны жашауларн тезоп болмазча этедиле.

8 сентябрде сизни кьол кёторюрге келирге кёлююк бла чакырабыз, сайлауну «Барыса ачулуга» деген аксыл бла угъай, «Жорегигиз» бла этгиз. Бош айталмайды: «Кыал жайылы» деп.

Жууалы сайлау этерге заман жетип келеди. Урланган Ата журтуубузу кыайтарыо ючюн кьол кёторюк.

КПРФ-ни шарт ишлерини программасы барды.

Биз берген сёзубюзге кертичи болушкүз.

Муратларыбызга элтген жол тынч да, кысых да болмазлыктын билебиз. Алай ол окуруларыра, меклек этерча сылтау тююндю, аны кьой, бизни хорламга - халккы хорлампына - бютон кёллендиреди, талпынуубузга кюч береди.

Сөзубюзге не болур ючюн, сизден болушкү эмда себебик керекди, хурметти айыруучулуп!

8 сентябрде жашаугузуда бар магыналы атамгызыны этмей кьоймагызы!

Ол атламын КПРФ-ге талпынуга этгиз.

КУЛЬЧАЛАНЫ Зульфия. Суратла авторнуду.

2019 ЖЫЛНЫ 8 СЕНТЯБРИ - КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИНЕ ДЕПУТАТЛА АЙЫРУУНУ КЮНЮ

Хурметли ата журтларыбыз!

Көп жылдаан бери Къабарты-Малкьарны жамауаты экономика тухтусузлыкуну ауна тошоп турады. Ишизлик, айлыккы бла пенсиялары азлыгы, пособиялары, бялыготаланы азия барганылары - биттеу ол затта республикада жашаганылары асламысыны жашауларн тезоп болмазча этедиле.

8 сентябрде сизни кьол кёторюрге келирге кёлююк бла чакырабыз, сайлауну «Барыса ачулуга» деген аксыл бла угъай, «Жорегигиз» бла этгиз. Бош айталмайды: «Кыал жайылы» деп.

Жууалы сайлау этерге заман жетип келеди. Урланган Ата журтуубузу кыайтарыо ючюн кьол кёторюк.

КПРФ-ни шарт ишлерини программасы барды.

Биз берген сёзубюзге кертичи болушкүз.

Муратларыбызга элтген жол тынч да, кысых да болмазлыктын билебиз. Алай ол окуруларыра, меклек этерча сылтау тююндю, аны кьой, бизни хорламга - халккы хорлампына - бютон кёллендиреди, талпынуубузга кюч береди.

Сөзубюзге не болур ючюн, сизден болушкү эмда себебик керекди, хурметти айыруучулуп!

8 сентябрде жашаугузуда бар магыналы атамгызыны этмей кьоймагызы!

Ол атламын КПРФ-ге талпынуга этгиз.

КПРФ-ни айыруула алай программасы Кыолайы жашауга он атам

1 Кыралны байлыгын - халккы оноуна!

Россейни байлыклары кыуам ойгархча угъай, халккы кыуулук этерге керекдиле. Биз нефть эмда газ бөлүмле национализация этилип жанлыкча.

2 Кыралны экономика жалынчаксызлыгы!

Экономика жалынчаксызлыгыбызны кыайтыргыга, долларны бийлик этиюкунден кутулугура заман болганды.

Россейни Ара банкын Федерал резерв системаны бойсунундан чыгарыргыра керекди.

АБШ. Ол ата журтуу экономиканы кыуулук этерге борчулу.

3 Кючю эмда жалынчаксыз промышленность!

Россейге жангычылыкыла да бийик технологияда мурдорланган шёндюно кючю промышленность керекди. Аны баш магыналы бөлүмлери у микроэлектроника, робототехника, станкостроение болурга керекдиле. Ма алай бла сакьяаллыккы кесибизни бу жыртыкч глобализмде бийлик этген дуньяда.

4 Эм иноклюо аягыт юссене салуу эмда ант тухучулук эту!

Ол кыбуздан келлик ишди, эки затны тамамласак. Биридичен, агропромга себелюкче бюджет кыоранчланы бек аздан 10 процентин кыайтыргыра. Экинчиден, фермердеге бла элливени молклерине тухучулук этерге, уллу коллектив молкле бла кооперацияла кырауга.

КПРФ жангы Жер, Агъач, Суу кодекслени жарашдырып кыабил көрүрге хазырды. Биз экология болумун илгериледи жанкы бла да мадарланы компексин жарашдырганыбыз.

5-чи номер ючюн Кьол кётор

Жаланда КПРФ-ни кыатылыгы бла кыабил көрөлгенди «Промышленность политика юсюндөн» закон. Энди ол толугу кюч бла ишлерча этерге керекди.

4 Эм иноклюо аягыт юссене салуу эмда ант тухучулук эту!

Ол кыбуздан келлик ишди, эки затны тамамласак. Биридичен, агропромга себелюкче бюджет кыоранчланы бек аздан 10 процентин кыайтыргыра. Экинчиден, фермердеге бла элливени молклерине тухучулук этерге, уллу коллектив молкле бла кооперацияла кырауга.

КПРФ жангы Жер, Агъач, Суу кодекслени жарашдырып кыабил көрүрге хазырды. Биз экология болумун илгериледи жанкы бла да мадарланы компексин жарашдырганыбыз.

5-чи номер ючюн Кьол кётор

Кыралны алгынныг даражасын кыайтарык!

Алгынныг парламент айыруула КПРФ жангы тыш политиканы бардырырга кереклисин илгериледи. Бюгонлюкде ол жаны бла кён зат этилгенди. Алай НАТО-ну аскер базалары Россейни тегергенин кыушалы бардыла, санкцияла, бизни ата журтлупларыны ызларындан болуу кыатыланадыла.

9 Кыралны алгынныг даражасын кыайтарык!

Алгынныг парламент айыруула КПРФ жангы тыш политиканы бардырырга кереклисин илгериледи. Бюгонлюкде ол жаны бла кён зат этилгенди. Алай НАТО-ну аскер базалары Россейни тегергенин кыушалы бардыла, санкцияла, бизни ата журтлупларыны ызларындан болуу кыатыланадыла.

10 Кыралны алгынныг даражасын кыайтарык!

Алгынныг парламент айыруула КПРФ жангы тыш политиканы бардырырга кереклисин илгериледи. Бюгонлюкде ол жаны бла кён зат этилгенди. Алай НАТО-ну аскер базалары Россейни тегергенин кыушалы бардыла, санкцияла, бизни ата журтлупларыны ызларындан болуу кыатыланадыла.

6 Багылауга бла тарифлеге - кыаты контроль!

Былтыр аш-азыкч товарлары багылары 20 проценттен асламга кёторюлгенди.

Халккы фойдалары уа кёлмычмай тюшегенди.

Кырал бек керекти товарлары, отукуну бла дарманланы багыларына контроль этерге борчулу. ЖКХ-ны жумушлары ючюн кыоранча койорно фойдаасын 10 процентинден озмайга керекдиле.

7 Керти эмда файдалы налук!

Россейде налог салынуу кужур системасы кыурилганды. Ол жаланда кыалын боцалары болганлауга бла учручу кыулыкчулгага тап келеди.

Биз Россейни ВТО-дан чыгарына себеллик этерге хазырдыз.

3 Кючю эмда жалынчаксыз промышленность!

Россейге жангычылыкыла да бийик технологияда мурдорланган шёндюно кючю промышленность керекди. Аны баш магыналы бөлүмлери у микроэлектроника, робототехника, станкостроение болурга керекдиле. Ма алай бла сакьяаллыккы кесибизни бу жыртыкч глобализмде бийлик этген дуньяда.

Россейни социал кыурилгына чоноу бегитген Конституцияны.

Агитация материалны Россей Федерацияны Коммунист партиясыны регион бөлүмю бергенди. «Къабарты-Малкьар Республиканы Парламентине депутатта айырууну юсюндөн» законга тиийишилке хаксыз басмаланды.

Сёлешуледе бир оном белгиленип турганды — окутууну качестваосуң бийик даражага кёторюккю кереклиси

Ахыры. Аллы 1-чи беттеди.

Арт кезиуде бителуо орта билим беруу бла бирча, кыошак халда окутууга, шолгыз деген билим берууге аслам эс бургулганын да чертегенди.

2021 жылга дери юч жылга дери жипт сагда гитчеле жоз про-

13 331 школочу кыатышанды. Башка-башка предметтеден саудай да 60 513 иш хазылып, аланы бириккен качестваосуң даражасы 64 процентте жеткенди. Жетишимлиликлери бла байламлы көрүмдө уа бир процентте алашаракч болганды.

Валентина Саматова мектеплени тюрлю-тюрлю битерос-

лауреат болганды. Дерскилле бла быйыл болум илгерилеге ушайды, анга деп озган окуу жылы алында 13 миллиондан аслам берилген эсе, быйыл ала жалчытууга 71 миллион бөлүнөгөнди.

Докладчы Налчыкни жангычылыкканы жашауда бардырган мектептерини исслеринден айта, билим беруу бла бирге жаш телюно юйретуу, май укалзага эчки эс бургуу хар устанды да борну болганын чертегенди.

Бул жумушта школ бла юйор да биригирте тийишисин белгилегенди. Андан сорра да, мектепле кеслери кыазанларды кыайнан турмай, бирси билим берген учурдеияла бла байламлыкка ишлерге кереклисин ангылатууп, элдэгг чыланы келе турган байрамланы барсы бла да алгышылганды.

Формуда дагыда окутууда ишленгенли профессорларыны председатели Татьяна Вологирова, онекинчи номерли школну директоруну орунбасары Жаппуаны Жамила, бешинчи сабий садны башчысы

Форулга кыатышканла.

Лидия Азикова, мектептелине тамагалары, бирсиле да сёлешкеле. Ала улстаны да, ржакасыны, аны иш хаккыны, кыошак билимни, проектеле бла терен ишленуо проблемаларн сюзгендиле.

Быллай август кенгешледе ахшы төреленден бири - озган окуу жылы ичинде жетишимле болуруган педагогданы сугуялауду. Алай бла «Жылы

устаны» деген номинацияда биринчи жерни Налчыкни отуз экинчи номерли школунда орус тилден окутуучу Хачаланы Светлана алганды. Дагыда сагынылгын бөлүмдө ючюнчо даражалы диплом бла Аккайлы Аружан белгиленгенди.

Ол бешинчи мектепте башланган класлада окутууды. Школга дери билим бергенли кыауунда уа бешинчи садикни (ол онекинчи школну бойсунуундады) юйретуучюсо Тауырзаланы Зарема да саугаланганды.

Тереде болуучусуна, августуну алындаан башлап онебешинчисине дери мектептели, садланы жангы окуу жылга хазырлыкларын тинткен ведомстволу комиссия ишин чыгаруучулар бул билештирди. Алай бла аны келечилери быйыл биринчи жерни экинчи номерли лицейге бергендиле.

Андан сорра да, министерствону дипломлары бла гимназия (№ 4, № 14), школла (№ 5, № 7, № 15, № 27, № 28) эмда программаяла (№ 34, № 41, № 65, № 52, № 75) белгиленгендиле. Аланы санады «Успех» да болганды. Дагыда бир кыауум да департаментни грамоталарын алгандыла.

Педагогданы келе турган окуу жыл бла урушун, урууну да ветерандарны шажар советини таматасы Абдулланы Мустафа, бирсиле да алгышыл, жангы жетишимле тежегендиле. Декларацияны проекти, анга тозетуиле кийрипти, кыабил этилликчи.

Жар жылдан устаныны формуларына сабийле да кыатычуудула. Бу жол да ала ол төрелерин бузмагыналарн чертирчиди. Ала кимлери аскер, бирсилери да башка быстыралы бла, келгенле бла жарык салламлаша, кезге хачууну көргөнчегенди.

Бютохда онаптыкны школну келечилерин белгилей, алга, бирсилеге да жаш телюно ариу кылыкка юйретгелери ючюн ырызлыкгыбызны билдирбиз.

ТРАМЛАНЫ Зукура. Суратланы **ХОПАЛАНЫ Марзият** алганды.

Кыайры эркинликтерин саклау мурат бла 13 жер жерли эмда 355 участка комиссияла ишеририлге.

КыМР-ни башчысыны Администрациясы, Терроризмге кыажуу комиссия, РФ-ни Следствие комитетини КыМР-де следствие управленийсы, Ич ишле министрстводо, ФСБ-ны, Росгвардияны, МЧС-ни республикада бөлүмлерини бла тийишли бийликтикка кыурагыларын белгилги этилгенди.

Кенгешле айтлыгын эсе алынып, айыруу кампанияны закондалы чеклеринде бардыруу жаны бла эсгертилуе кыабил көрүлгенди, аланы толтурууга жууаппында да белгиленгенилдери.

КыМР-ни башчысыны Администрациясы, Терроризмге кыажуу комиссия, РФ-ни Следствие комитетини КыМР-де следствие управленийсы, Ич ишле министрстводо, ФСБ-ны, Росгвардияны, МЧС-ни республикада бөлүмлерини бла тийишли бийликтикка кыурагыларын белгилги этилгенди.

Кенгешле айтлыгын эсе алынып, айыруу кампанияны закондалы чеклеринде бардыруу жаны бла эсгертилуе кыабил көрүлгенди, аланы толтурууга жууаппында да белгиленгенилдери.

ТИКАЛАНЫ Отима хазырлаганды.

КЕНГЕШ

Хар инсанны эркинлиги толуг сакьялыгыра

КыМР-ни прокуратурасында республиканын Парламентини депутаттарын айыруу кампанияны кезиуде закондукну жалчытуу сурдулары жаны бла ведомстволу аралы кенгеш болганды. Аны прокуратуру куулугуну толтурган ЮриЙ Лаврешин бардырганды, деп билдиргендиле бизге ведомствону прес-службасындан.

Жыйылууга РФ-ни баш прокуратурасыны Шимал-Кавказ федерал округунда управленийсыны таматасыны орунбасары **Александр Попов**, КыМР-ни Айыруу комиссиясыны башчысыны экинчиси **Жаппуаны Мусса**, право нызамны сакьячуу органданы келечилери да кыатышкандыла.

Сөлөшөлөгө право нызамны сакьячууула, контроль органданы айыруу комиссияла кьол кёторюуге хазырланууну кезиуде закондалы сакьялуу жаны бла кыаллай ма-

сей конкурслага кыатышып, кеслерины онгарын, бюгоню излемлеге келишкенде-

рин ачыккалаганларын ахшы ишанга санаганды. Алай бла 2018-2019 окуу жылда экинчи номерли лицей эмда отьортоно номерли гимназия «Лучшие школы России» деген даражалы тизмеге тюшегендиле.

«Эм ахшы мектеп сайтла» деген эришиуге уа саудай кыралдан 800 учуредине кыатышканды. Анда уа Налчыкни жыйырма алтынчы номерли школну ючюнчо жерге чыкканыды, жыйырма сегизинчи уа

дала тамамлаганларын билдиргенди. Айыруу комиссия белгилги эткен шартлага кёре уа, кьол кёторюуге республиканы 534825 инсаны кыатышырганды. Аланы

апыруу эркинликтерин саклау мурат бла 13 жер жерли эмда 355 участка комиссияла ишеририлге.

КыМР-ни башчысыны Администрациясы, Терроризмге кыажуу комиссия, РФ-ни Следствие комитетини КыМР-де следствие управленийсы, Ич ишле министрстводо, ФСБ-ны, Росгвардияны, МЧС-ни республикада бөлүмлерини бла тийишли бийликтикка кыурагыларын белгилги этилгенди.

Кенгешле айтлыгын эсе алынып, айыруу кампанияны закондалы чеклеринде бардыруу жаны бла эсгертилуе кыабил көрүлгенди, аланы толтурууга жууаппында да белгиленгенилдери.

ТИКАЛАНЫ Отима хазырлаганды.

Малкяр адабиятын поэзия мурдоору салган акылман Кязим XIX өмүрүнө экинчи жарымында жүргүзүлгөн бар тау элдеринде бийикте орналган Шыкылта тууганды. Ол улус шаарлардан, дунда кызаауа- тындан узак жерини жамуаты ага бабалары койгонтена жашау эте келгенди - мал котпенди, будай, арпа өсдүрөгөнди. Бар башка миллелетте, таулуда да, күл бөл бий айырылгандан арысында да, таубий, өздөн, каракшии (кеси башларына эркин-

нап, алардан оңуу излегенди, жамуатыны кыягысына ала көркөл сунганды. Халкыга салмай бугузо, кишен, Намыслары тууга билген, Терсини жапта, тозоге бурган - Алай бийле керек бизге!

Халкыны онгар жолун излеп, Арга карап, жолго тизген, Эл жумушун туура озоган - Алай бийле керек бизге!.

Дуңгалыкка жыйсап эткен, Гномия этпей, сууап эткен,

Ол, көчү көрмөй, жашулары алай бөл окуп барган сабынчылары, малчылары жаркынок кыягылары тегисизлик, кыялысыздык, зуумдукка бөл байламды эте. Аны Кязим хажи, жоргоги көк, назмуларында көп көрө айтканды.

«Кыяр жуады» деген назму сунда ол кыш конно сурталайды. Эшикке сууктуу. Байны юйюу аа - жылы. Жашайдылай, ала, кырын жауларын сыдыл, катылары ача санай, кызылары да, омак бөлүп, төрөздөн

Аллах, адамла арасында терсик Жоромте болсанг, нек тураса да, нек? Огесе, адам тозөлмезин эс-леп, Касиними кыйгырғанс болмагыз халк?

Мечипланы Кязим тууганлы 160-жыллыгына

ХАЛКЫНА ЖАНГЫ ЖАШАУГА ЖОЛ ИЗЛЕЙ

ле, азат күл дегена даражала сабылангандыла.

Бир-бир белгилу адамла, тыш кырайдан келгенге окутуу таулуда алай башпалыкча бар эсе да, кезге урунган артыктыгы а жоргомеиди дегенди. Анга шахта Орусийлагы келген кыякылардан бири ала жумушчулары бөл бир аш кыянгагы отурдыла деген сейрингенди. Ол деген таулуда күлд да, бий да төг болгондыла. Демектик тойлойдо, бийни да бийнамсы, күлдү да күл жери белгилу болгондону эки жаңы да белгиледи. Алай эсе, сора бир бирге тынылган, жүрөт эткен, зулмудан, киши кыянын ашудан кыркыган, бир эпиле бир билерини мукумарды, зорлуку этпей, келтиши да жашаган заманда да болгондыла, бам.

Алай, дуньялыкка жол ачылп, башка жашууну көргөндөм, кесперино эңчи сый, кылай, ырксы излегенге, жамуатанды эри аруу жашауу оюнгөнгө чыкты дегенди. Ол умтуланы болурудо кочоң а айкай да, киши кыйынын ашарга, биреуну кыйынарга тошгонди. Тау жамаатлада тегисизлик, зоркууну, зуумдуктуу жара тышыну, керти да, эки жарашма кызууга белгенди адамланы. Ма ол заманда бизи калкысы бызга кыалай бачам керек болгондону юсюндө окулманы Кязим «Алай бийле керек бизге» деген назмурунда айтканды. Аны окулма керек, ол заманда бийлерине ышангонды халк, аланы дуняа көчлөперино са-

Жалчы жекмей, ёлпо кетген - Алай бийле керек бизге!

Күл, ёздөн деп айырмаган, Мадар излеп, поз кыраган, Орун берген итибизге, Алай бийле керек бизге!.

Федолизмни шартлары таулада кенг жайылганына шагыталык излерге керек да тикойлод. Аксылманы агазы Бекки, уста тамыри, кеси башына эркин болмаганды. Аны жашлары - Кязим, Кашто, Гатиче; кызылары - Хура, Мисий, Дарина, Алимат, Абуш жашуу тиринчиликте жерте оюендигенди. Урпакка горбежде аталарына болушчандыла, жалгыз чыккычандыла. Кызыла да тишериу жумушларын аттандыла.

Кязим Бызынгдыа кумукулук фездин ачан медресесе окутууду. Ол эзенди көп билген, окутуу адам эди да, кырга та- ныйтхандан сори да, сохталарына тарыхдан, тиден, арап, фарси келгендери - кимге чалгын, кимге жууруп, кимге жалгунуу, кыясын керек.

Эр кишиле, асламанды мал сюрюп чыккыан кыарта, аны алындагы тыгышха жыйылгандыла. Анда уа, лажор эте келгенде, жарсууларын да айтхандыла.

кырай, жашлары эсирип жата... Жарлы уа ол сууктуу, хыбырт тоңу жылуу тутмай, белин тозетмөй ишлейди. Жылкыны тозоде бузбайды, отуну да - отунда.

Жук айлырга жарамды, Жок айлырга жарамды, Айтсан, пагачунамайд, - дейди поэт. Алай бөл назмула класс чойерликке жаратыла башлагандылар, жарлы халкыны тезомо конлени биринде бошалгыны ачык бет алады. Сора дагында, муну окутуу алай, эзилге М Горький «Буравестиги» тошды.

Таууну жашууна кирген бузук халгга тыгысызлык оюларын алып, жол излейди Кязим. Ол сорунуна Аллахва да береди:

Байла сен көп байлык бердинг, Жарлыга тарлык текединг. Аллаха, олмуду тозологон - Биз жарлылагы берлигин?

Кючлөгө сен көч кюшоа, Кючлөгөнө атып кюшоа, Аллаха олмуду кюларинг - Биз жарлылагы мадаринг?

Жаунуу көлге тегесе, Жарлыны жерге кийгесе. Аллаха, олмуду бургурунг - Емюрге этип тургурунг?

Неда:

Аллах, адамла арасында чекки Керип болсанг, нек тураса да, нек? Огесе, аны болтон бийик этип, Сеними саласа бирлешмезча индик?

Анань араларында «Кириуот» энчиди - анда тарык кертиленди. 1914 жылда Бызынг бөл Холамны арасында Кириуот туголок эрктер юню улду дауап чыккыанды. Шахманды бөл Сайоюнлары, анга көз атып, эки эли бир бирге куузахна, Кязим акыл озоо бөл алында ксан тегууден тышканды.

Жок айлырга жарамды, Болганбыз таза хайуану...

Жарлы Наныу, нек чабаса, Сени жерги, суунг кыдай? ...Бызынгдыа көл сейледи, Жарлы, сени кышпалыгынг?

Жарлы Чотый, баш кериме, Бийле айтанга териме. Жердик, суусуз нёгеринге Муз эте деберинг.

Бийле бизи булжурталла, Чабар ишден кенг тутталла. Халкыны бирге кусторелле, Артыктыкыны поз керпелле...

Бу назмурунда, башкаларында да поэт, жарлы эплериини, азап, уңгунукук, зорлук, аздау дегенге, бир бирини ызындан тагыталып келген кыйынлыкларыны юсперинден айтканды. Халкына жаңы жашууга жол излейди, тозокоге жетишери мурат этеди.

Малкяр поэзияда биринчи поэманы - «Жарлы жугутурну» - ол 1907 жылда жазганды. Башка белгиленген окулма бары да ол сюжет ызы чыгырарманда сурталуу устаклык бөл бериледи. Хар аад да эгинди, Насылы болуруга бирча эрктин деген емюрлок магыаны кюруулайды мында да. Алай бөл ол акь озоонде класс чойерликени тымпырлыи ачаңды.

аласы ёспюргөнерин айтканды.

Ол видео болмаганды, КМР-ни сайлы артисти Токуланы Амур -Ата анлары бызга тилек эткиик деген жырын айтканды. Сория Шериева жыйрма бөл беш жыл кеси тегенден сора дагында жыйрма жылыны ичинде сабылини юйретип турганды. Ол аны дерсперинде да көргозгөнтөгөнди кино. Байрамга республикалы халк телосу саби ансамбльлени асламысы жыйрандыры боза, бам, андан болгонды: «Жулдукчу», «Эльбрус», «Черек», «Налычу» Жыр айтп, кырауулараны Азамат Цавклов, Оскасу Халулова, Азамат Бек, «Ашамаз» ансамбл куюндырыганды.

Сория Шериеваны эстериу ингирге келгенге ырауулукун Зоьк району жер-жерли административсыны башчысы Руслан Гтов билдиргенди. Ол аны киге айланган эгеничден туоган, жук саньна да кырамай, анасы юогон биргесине мында болгондын да айтып, жууук-алуу, каменмостолуаны барында аталарындан, заманлары кызыганды, бу юк кызууда кыялымысда да онг табил, бергелгенге көп ашыктыла текежиди.

Куюнлык ингири бозлар заманга уа сахнагы бир бири ыншадан саби ансамбльлени сёзлерино «Бизни Сонга» деген аты бам Анзор Умиев этген жыры, Азамат Бекювоха кышуу, бары да бирден айтканды.

Анча аламан телосуно бис жонгогу Музыка театры сахнасы окулма бир заманда да көргөн болмаз дегенди ол ингири бир-бир кырауучула, куюнчылары, ыспагарын да жашыйры.

ЭСЕРИУ ИНГИР Сейирлик тепсеучюно сыйын көргөндиле

Озгөн Байрам кон Нальчикде Музыка театрда КМАССР-ни, РСФСР-ни да сыйлы артистыкасы, Урунууну Кызыл Байрагынын орденини кавалери, «Кабардикана» кырал академия тепсеу ансамблыны солистыкасы болуучу Шериева Соня Сахатгериевна тууганлык тозгон жыл болгондону эстериу ингири эткенди.

Кыуанча келгенге театрны арбынында «Сый тепсеу ансамбльлени артисттери той бөл тубөгөндиле. Миллет кыубз, даурбас, башха музыка инструменде ойнагандыла да аруу макъларыны эшиттиргенди. Кирген жерде, фойеде, усту тепсеучюно торло-торло суратлары, концерт кийимлери тагыталып, келгенге аны жашуу жолун алада көргөндиле. Пөлпе бөл жасалган саханы экранды уа «Телесунуу бийчеси», «Кырафаны бийчеси» деген сапйда бири бирин алыштырып тургандыла.

Байрамны Инча Кашкевеваны Соня Шериевага атылган назмурун окуу бөл башпаңгандыла. Биз бөл сахнага «Кабардикананы» тепсеучютери чыккыраңдыла. Ала кырафаны көргозгөнтөгенди. Сора экранда аны атын айтдырган, айтылгык номери Соня Шериева кеси тепсенди. Ол видео аны аккалары жерге тиймей, учуп барганларын, санлары кылаып женги кымылдагандыларын, ихламы бети кон тикенлей жарыгын көргозгөнтөгенди.

Ингири Фалима Чогаева бөл Аталаны Анзор бардыргандыла. Ала, Соняны жашуундун кыбасы билдириупте эте, аны кыдарында болган белгили шартлары барын да эсерттегенди. Аладан бири 1957 жылда Москвага Жаш адамланы бөл студентлени филозооуз эм битудениун фестивалчылары бардырганарды. Анда ансамбль, атын эм кюшоо мейдалды тийишли болгондону билгенди. Атын мейдалыны Соня Сахатгериевану кюлуна бер, СССР-ни халк артисти, эки кере да Социалист Урунууну Жигити, Ленин, Сталин атылы, Россияни Президенти кылуандан да кырал сагууларына лауреаты Галина Уланова: «Мен жашаган дунияда сен тепсенген кырадыдан аруу зат көрмөгөндө.

Ажуулу юсюндө КМР-ни культури министри Мухамд Кумахов кытуры доклад эттени. Ол кеси аны кы таныганды, Соня Сахатгериевна кылайыл халк адам болгана

нын эм акыр юкононе дери аруу тишериупай кыялынгын да эсертгенди.

Экранда тепсеучюно юсюндөн алынган телевидео берилуден, киноладан юзюкчю, концерт номере бөл кезуиленип, сук байрамны узунаа барып тургандыла. Ол сабылигини кыуанчы, жарсулу да конленири жаратын ынанысы юсюндөн айтханды, залдагыта шуи болуп тыгылгандыла. Уруу заманы сабылери, керти да, көп сынауладан өтгөндиле, ала ол киргерины аланы кырауу ботонда бек сюерге, балгаларга юйреткенди.

Дагында экранда, Шериева солистка болуп, 1955 жылда Кыбарты тепсеу эм жыр кырал ансамбл Лытавады кылауу тепсенгени көргозтөгөнди. Ол кысыа кинода узак кыралда кырауучула артистке кылауу уллу сый бергенири кюрюнот турды.

Биз бөл сахнада устаклыктерин Адыге Республикадан келген халк тепсеучюно ансамбльлери «Алуар» бөл «Шагди» көргозтөгөнди. КМР-ни, Адыге Республиканы да сыйлы артисти Тимур Гуаозов да жоргозгөнди.

Ингири бардыргынала кырафаны бийчеси деп кесине алай атакан Соня Шериевану республикада да белгилу чыккыраңды Валентина Борисовна - көп жылдадан бери республиканы ара ЗАГС ны таматасы, мында болгондын билдирип, арга поп кысы бергенди. Биз бөл экранга анысы боза кырауучула Валентина Борисовна берген интервьосунда Валентина Шериева ансы гостропылагы жарым жылга окууна кеттичююн, ол андан бир заманда да тансыкыгынан алапагмандыны, аны ыннасы бөл

Таулу жашла - айтхылык институтуно бошоп чыккыганла

МАГЪНАЛЫ ЮБИЛЕЙ Киноматографияны С. А. Герасимов атыл биртуеросс кырал институту (ВИК) ачылыгы бийуу 100 жыл болады. Андан 15 милганден артык белгилу киноселестия чыккыганды. Ала дуняаны секкен кырауучула жетишимли ишлейди.

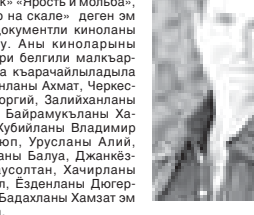
Аны юбилей кыуанчына атылып, маданият-жарыкчыландырыу, окуу эм илму тубешиуле, конференцияла бардыра, кинола көргозтөйдиле. ВГИК-ни меямында мастерскойларна да ремонт этерге бегим чыгарылганды. Ол ишени бардырырга кыралган комиссияны председатели «Мосфильм» директору Карен Шахназаровду.

ТАРЫХ ШАРТЛА

Ол биринчи Киноматографияны кырал шоклу болуп, актрисаны, режиссерлары, операторлары эм художниклери азырал башлаганды. А заманда ол эки отуда ишлегенди, анда студентлени аруу кымылдарга, сөлөшширге, төлсөрге, акробатикага, фехтовангыга эм сахна искусствода тубөгөн башха затлага юйреткенди.

1923 жылда анда киножурне (операторла) хазырлган факультет ачылганды. Дагында бир жылдан - режиссер факультет эм мультипликация мастерскойлары. 1925 жылда аны аты Кырал киноматография техникум деп тоюнгөндени. Анда В. Туркин, В. Гардин, Л. Кулешов, Э. Тиссе, С. Эйзенштейн эм башхаала ишлегендиле.

Кырал киноматография институту деп анга 1930 жылда атылганды. Москвага ол институту режиссер факультетинде Александр Згуриндин мастерскоюла окуганды. Аны 1938 жылда бошоганды. Аны диплом иши - «Кыайту» («Возвращение») деген кино М. Горький атыл киностудияда алынганды. Сценарийин ол кеси жазганды.

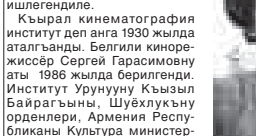
«Канда тамга» ючюн авторга 1938 жылда КМР-ни Кырал саугысын бергенди. «Ачу бөл тилек» киносу 2011 жылда Санкт-Петербургда бардырылган «Послание к человеку» аты ХХI халкыла аралы кинофестивальда сыйлы бугууга тийишли болгонды.

Аталаны Анатолий баша турган жылда 1-чи сентябрде Москвада ВГИК-ни жозуулгы кырыгына аталган байрамга чыккырылганды.

РЕЖИССЕР, СЦЕНАРИСТ

1982 жылда уа Киноматографияны С. А. Герасимов атыл биртуеросс кырал институтуна актёр бөлмюне экинчи курсуна киргенди. Анда СССР-ни халк артисти, профессор Евгений Матвеевни мастерскоюла окуганды. Аны Москвада минаторуа театрга алаң атылды. Болсода, атасы 1955 жылда дунясын алышкандан сора, Нальчикке кытайп, мында бир куаум жыл чыккы жашаганды. М. Горький атыл орус драма театрга ишгенди. 1986 жылда уа арха Москвага кетип, Александр Демидовду театр-студиясында ишлеп турганды.

Алим 1991 жылдан бери Америкада жашайды. Голливудда жыйрмага жуууу фильмде ишгенди. Латин Америкага келген совет геологлары экспедицияларыно юсюндөн «Медный ангел» кинода Колдереону, Францияда алынган «Йгуарда» (бандитле, индешле, карта оюна, башха сейит зальта болган комедия) кадети ойнаганды. «За все заплачено» (Афганистандан сау кытайган кетип шуруну ата журтарында да бошалгыгын урушларыны юсюндөн) совет кинода уручуну, «История одной миллиардной команды» (Адамлыкны саклауу юсюндөн насийатлык) деген бизи кыралда алынган кинода мыйынкыны башкарган кырайды. Ол бир бирге ушмаганы ролла артисти усталгыны ёсдюрюлеге себеп болгондыла.

Кырауулары Кыясынын тамата жасы Элдар да, режиссер, сценарист, ол институтда билим алганды. Ол 1951 жылда Фрунзеде тууганды. Нальчикде шоклу бошоганды. Москвага ол институту режиссер факультетинде Александр Згуриндин мастерскоюла окуганды. Аны 1938 жылда бошоганды. Аны диплом иши - «Кыайту» («Возвращение») деген кино М. Горький атыл киностудияда алынганды. Сценарийин ол кеси жазганды.

ОПЕРАТОР

Андал арысында Элдар «Жарлы ташла» («Раненые камни», иши аты - «Аскер - человек с ружьем») деген юч сериялы кинону сценарийи бөл кюргөндени. Ол кино Доженко атыл киностудияда эки жылны ичинде алынганды ол 1978 жылда экранга чыккыганды.

Кино тауланы юслериндеди. Аскер ялон уруштан кытайды. Элде бир зат до турленгенди. Жаланда жарыла - бютюрда жарды байла да алгандан баш болгандыла. Аскер, атасын бандитле ёлтюргенлени билп, ол ишин этер бандит жыйлыныла, бий Солтанбекге да кыажа сюелди, алагы бөл кызуаузатха чыгавды. Кинода чыккыраны Маржан - Назиратуны, Кулилланы Борис - Даниялы, Мызыланы Таубий а эпизода ойнайдыла.

Элдар дагында кесини «Айрылылу кырам» («Прощальны взглед») атыл повестине керде да жазганды сценарий. Кинолук киноматографияга жолун, жети классны бошоганчанды, Алама-Атада кинотехникумдан башлаганды. Таушуу кинону алдырган анын сорла Талды-Курган областыда киностановакалга кыраучу болуп ишгенди.

Сюргюндөн кыайтханда, Анатолий мында радиостанция биригиуде урунганды. Нальчикде телевидеоны башкарган Анатолийын Зоьк району кышошанды. Ол, билимин андан ара ёсдюрюрге оюноп, Москвада Киноматографияны С.А. Герасимов атыл кырал институтуна кирип, профессор Леонид Косматову мастерскоюла окуганды. Анда кино алууну режиссер сценарист устаклыкларыны юйренип, экзаменлери экстер бөл берип кыайтханды. Алай уланы саанарга тыкчюл бармакчыла артык болганды окуна, Нальчикде

Бетни басмага МУСУКАЛАНЫ САКИНТ хазырлаганды.

Ол институту малкыар халкына да бир кыуам уланы окугундыла. Аладан бири бизни биринчи операторубуз, режиссерубуз, КМР-ни, РФ-ни Киноматографистерини союлаарыны член, КМР-ни искусстволарыны сыйлы куюлуучу Аталаны Мукирени жыны Анатолийды. Ол 1932 жылда Улуу Малкыара Мухола тууганды. Сабийлиги уруша, сюргюн жылгага тышуу, кыйналып ёсген телюденди. Атамы Мухажир, биринчи малкяр усталдандан бири, Украинаны «Гросс-Лазарет» конлагеринде жесирликде жоюлганды.

Анатолий киноматографияга жолун, жети классны бошоганчанды, Алама-Атада кинотехникумдан башлаганды. Таушуу кинону алдырган анын сорла Талды-Курган областыда киностановакалга кыраучу болуп ишгенди.

Сюргюндөн кыайтханда, Анатолий мында радиостанция биригиуде урунганды. Нальчикде телевидеоны башкарган Анатолийын Зоьк району кышошанды. Ол, билимин андан ара ёсдюрюрге оюноп, Москвада Киноматографияны С.А. Герасимов атыл кырал институтуна кирип, профессор Леонид Косматову мастерскоюла окуганды. Анда кино алууну режиссер сценарист устаклыкларыны юйренип, экзаменлери экстер бөл берип кыайтханды. Алай уланы саанарга тыкчюл бармакчыла артык болганды окуна, Нальчикде

ЗАМАН

ФУТБОЛ Бир бири ызындан жарсыулу кытдырыула

Россейин Профессионал футбол лигасын «Олимп» деген биринчилиги алтынчы турунда «Спартак-Нальчик» «Машук-КМВ» команда блага төбөшөндү. Спортчуларыбыз алгачкыда Астраханьда «Волгарь» блага өткен матчы келени сагыйтканды, оон бизникиле тынч бармазлыгы барм болганды. Анда кытдырылганбыз жарсыуу болса да, төзөлгөндү. Аны ючюн кесини майданында Платигорск командасы блага төбөшөөндү, бар кичинө жыйып, хорларга тиийилши эди.

«Машук-КМВ-ны» юсюнден айтканда, ол «Легин» блага ахыр матчында төрт гол урганды, ючюсюн – он минутни ичинде кесини кыбактарына бир топу да ийдиртегенди. Не медет, ала Нальчикке да хорламы ызырын бузмагандыла – бизникиле 3:0 эсеп блага кытыктырды.

Шогенов хыны ойнаганыны хатасындан, тыш клубха пепалты ууруга эркилик бергенди, ала блага 11 метрдан бизге биринчи топу лтигорскенилени капитаны Джатиев урганды. Нальчикиле анга

терк жууап бериге кюрешгенди эм оюну майданы машукчула болгъан жагында да кечюргөндиле, гол ууруга уа жетишмегенди, биринчи

ойнагандыла, Карданов, Запалакци, Бунаков, Ашинов, Тлепшев, Талабов запаснойла болгъандыла. «Машук-КМВ-да» Малопетков, Кабулов, Лезгинцев, Ганиев, Покмарев, Демидов, Сакаевев (Карбов, 79), Курдюжнев, Варкшанский (Н.Нестеров, 62), Джатиев (Ан. Шевченко, 55), Мустафаев келгенди, Хамов, Колесников, Абызов, Билиаев запаснойла эдиле. Матчка баш судьялыкчыны Донадаты Ростовдан Алексей Колтунов этгенди, инспектору кулугурун Волгограддан Андрей Комаров толтурганды.

Оюну ахырында командаланы тренерлери оюмларын билдиргенди. «Спартак-Нальчикни» койретуюсно Сергей Трубицыны былай эсеп, сёзсөз, кзуандырманды: «Биринчи топу ийдиртгенди, экинчи топу, футболчуларыбыз, кеслери ючберлене инанмай, халата жибергенди. Ал таймда кыонаклыга кюркютулу кезиле курагылганбыз, сёзсөз, кзуандырманды.

«Биринчи топу ийдиртгенди, экинчи топу, футболчуларыбыз, кеслери ючберлене инанмай, халата жибергенди. Ал таймда кыонаклыга кюркютулу кезиле курагылганбыз, сёзсөз, кзуандырманды.

«Машукчула да, кыта турганларына кырамай, чабуулларын селейтегенди. Аланы баш тренерлери Фоварданы кыуууну жангыртканды, ол эки команда ала минутта бизни кыбактыла топу ючюнчө көре кийгенди. Бир кесекден майданын ортасында футболчулары араларында туюйш кытыганды, тасыз болум аланы талайына сары карточканы кергөзтөө эми кыстуу блага бошалганды. Туюбушуно ахырына спартакчула машукчуланы кыбактарына топу эки көре ашыргандыла, алай ол эсепти толурдирмегенди.

«Спартак-Нальчикни» салунында Б.Шогенов, Белосов, Олмезов, Суриков, Хачиров, Салахетдинов (Доголов, 68), Машефов, М.Шаваев (Апшаев, 46), Бацев (Апшаев, 79), Ашув (Клыша, 75)

Матчыны алында командала чабуула этерге ашыкмагандыла, талай заманын бир бирлерини оюн халарына кырай мычтыгандыла. Алай 14-чи минутта, спартакчыны

Шогенов хыны ойнаганыны хатасындан, тыш клубха пепалты ууруга эркилик бергенди, ала блага 11 метрдан бизге биринчи топу лтигорскенилени капитаны Джатиев урганды. Нальчикиле анга

терк жууап бериге кюрешгенди эм оюну майданы машукчула болгъан жагында да кечюргөндиле, гол ууруга уа жетишмегенди, биринчи

Биринчиликни алтынчы турдан сора турнир таблицасы							
№	Клуб	И	В	Н	П	М	О
1	Дружба	5	5	0	0	8:2	15
2	Волгарь	5	4	1	0	13:1	13
3	Динамо-Ставрополь	5	4	0	1	11:3	12
4	Махачкала	5	3	1	1	4:1	10
5	Спартак-Нальчик	5	2	2	1	8:10	8
6	Краснодар Э	5	2	2	1	6:6	8
7	Черноморье	5	2	2	1	8:5	8
8	СКА Ростов-на-Дону	5	2	0	3	4:5	6
9	Машук-КМВ	5	1	2	2	6:4	5
10	Интер	5	1	2	2	5:8	5
11	Легин-Динамо	5	1	1	3	3:12	4
12	Б.Ололог-Новокубанск	5	0	4	1	2:5	4
13	Алания	5	1	1	3	6:9	4
14	Анжи	5	0	3	2	6:8	3
15	Урожай	5	0	2	3	4:9	2
16	Спартак-Владикавказ	3	0	0	3	0:4	0

Адам эм закон

Къядан кетгенди

РФ-ни Следствие комитетини КЪМР-де следствие управленийны кылулчулары Красноярску крайны инсаны Чегем тарда ажылды жоюлганыны сылтауларын тинтдиле.

Топу болмаган шартлагыа кере, бийыл 25 августа 17 сагытта Чегем районда кюрулуш ишле бардырган кыуууну санында эр киши «Тарзанка» attraction-онон орнатуу жумушла толтура, къядан кетгенди. РФ-ни МЧС-ини КЪМР-де Баш управленийны кытуаруучулары аны блөгөн тапканды. Бу жарсыуу ишини сылтаулары тинтдиле.

Кыбанак терезден жыгылганды

РФ-ни Следствие комитетини КЪМР-де следствие управленийны кылулчулары сабий терезден кетип аур жаралы болганы блага байламды шартлан тинтдиле. Белгили болганыча, бийыл 22 августта экижыллык балачык Шалышка элде эчки юйленде бирини топу кытыгандан кетгенди. Ол суюлук сагылуу учреждениега жетдирилгенди. Эчки болмаган шартлагыа кере, сабий кеси алышка кылып, терезеге өрлөп, андан экинче жыгылганды.

Хылылык этгендерине ишекдиле

Республиканы полициячылары хылачыны туткандыла. Ала 15 аманлык этгендерине ишекдиле. Бардык кытыктын башында блага «Роспотребнадзор» республикида Управленийсында корууцинга кыкызуу закона калы толтурулгандарын сюзгенди.

Урчу - сюдлук болгъан тишируу

Бийыл 20 августа РФ-ни МВД-сыны Нальчик шахарда управленийны де-журный бөлүмүнө 22 жылкык жаш адам келгенди. Аны келтирилген кере, Ватутин орамда фатарына Шелыны тагыган кезиде км эсе да аны ахчасын эм телефону блага бохмасын урлаганды. Тинтиулени кезиюнду полицияны ушкетке уполномоченыйлери урчулук этгенине ишлекиле биреуню тутканды. Ол башы алыган да сюдлук болгъан 48-жылкы тишируду.

Файдларын толугу кергюзтмей

КЪМР-ни прокураторсы Спорт министрствосунда блага «Роспотребнадзор» республикида Управленийсында корууцинга кыкызуу закона калы толтурулгандарын сюзгенди.

Тарыгуулага керэ тинтиле

КЪМР-ни прокураторсы келген тарыгуулары тинте, энчи сакланган «Чирик кёл» жерде объектке кылай ишленгенлери сюзгенди. Аны чеклеринде КЪМР-ни Табийгат байлык эми экология министрствосу федерал законлагыа бузуклыкка этгенлери толтураганын билдиргенди. Башкама айтканда, ала полномочияларын толтурмаганылары белгили болганды. Алай блага законлагыа бузуклыкка этип, «Чирик кёл», «Сукан суу тар», «Черек-Малквар тар», «Черек-Бызын тар» энчи сакланган табийгат жерлени кадастр эсепле салуу, аланы иелерин белгилеу жаны блага жумушла толтурулмаганылары толтушдырганды. Тинтиулени сора министрствосыга кемчилликени кетери жаны блага эсгерти берилгенди.

ТИКАЛАНЫ Фатима хазырлаганды

Клещинини оюму блага «Машук-КМВ» команда блага төбөшөндү. Спортчуларыбыз алгачкыда Астраханьда «Волгарь» блага өткен матчы келени сагыйтканды, оон бизникиле тынч бармазлыгы барм болганды. Анда кытдырылганбыз жарсыуу болса да, төзөлгөндү. Аны ючюн кесини майданында Платигорск командасы блага төбөшөөндү, бар кичинө жыйып, хорларга тиийилши эди.

«Машукчула да, кыта турганларына кырамай, чабуулларын селейтегенди. Аланы баш тренерлери Фоварданы кыуууну жангыртканды, ол эки команда ала минутта бизни кыбактыла топу ючюнчө көре кийгенди. Бир кесекден майданын ортасында футболчулары араларында туюйш кытыганды, тасыз болум аланы талайына сары карточканы кергөзтөө эми кыстуу блага бошалганды. Туюбушуно ахырына спартакчула машукчуланы кыбактарына топу эки көре ашыргандыла, алай ол эсепти толурдирмегенди.

УЧРЕДИТЕЛМЕ: КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРАЛАМЕНТИ БЛА ПРАВИТЕЛВСТВОСУ

Баш редактор
АТТАЛАНЫ Жамал

РЕДАКЦИЈА:
ТЕКУШАНЫ Хауа (баш редактору орунбасары)
ЖАНУРАЗЫЯНЫ Нажабат (баш редактору орунбасары),
ТОКЫЛУДАНЫ Борис (жупалы секретары),
ТРАМАДАНЫ Зуура, МУСУКАЛАНЫ Сакнаит, ТИКАЛАНЫ Фатима, УБАШАЛАНЫ Мурат.

ТЕЛЕФОЛА:
Редатору примчыла - 42-43-01.
Баш редактору орунбасарлары - 42-38-21, 40-44-82.
Жупалы секретары - 42-66-85.
Секретариат - 49-37-62, Корректоры - 42-63-52.
РЕДАКЦИЈАНЫ БЕЛОМТЕРИ:
Позитивка эм право - 42-24-02, 42-67-68.
Экономика - 42-66-73.
Култура - 42-66-76.
Социал ишле - 42-75-82, 40-59-18.
Курорт, туризм эм спорт - 40-39-93, 42-66-71.
Окуучулар блага байланыштык хабарлауу эм жалгыз - 42-37-94.
Энчи корреспондент - 42-68-72.
Операторы - 40-28-49, 42-39-65.

Редакция авторга блага кызыкт жюриге койгон Клоп жазмагага Россияны элиге койгон артка кытарганымайла.
Газетке басмаганга материалды айткыган оюмла редакцияны оюму блага кызыкт болгундыла. Жылды айткыган жат ючюн Россияны Федерацияны Басманы юсюндө законна тижуушылыкка материаланы авторлары кеслери жууулушты.
Редакция авторлардан 400 газет тилгенди (машина блага жазыганга 5-6 бет) кепино айтканды.
Газет Басманы эм асылды информацияны эркинликте кюрулуу жаны блага Къабарты-Малквар регион инспекцияда 2016 жылды 19 декабрьда регистрлери этгенди.
Регистрация номер - ПН № ТУ-07-00118, Индекс - 51532

Газетти басмагыа «КЪМР-Мелна» ГКУ-ну компьютер службасы хазыр этгенди.
Газет «Тетраграм» ООУ-ну типографиясына басмаганга Нальчик шахар, Ленин аты проспекти, 33
Газетини ислерине тапшыруу ючюн КЪМР-ни почта сагылуу кантонуна Управленийны жууулары.
Телефоны: 76-01-21
Газетини роноингага сагылуу ючюн КЪМР-ни «Роспочта» акционер общество жууулары.
Телефон: 42-69-34
Газет кызыкт кой кере чыгылды - геурге, орту, шабат коюлса.

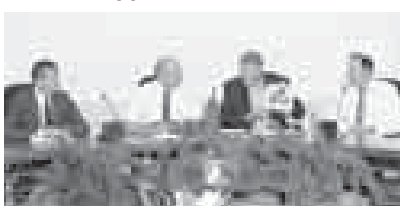
Номерге графике кере 19.00 сагытта кыол салында. Жомома сагытта кыол салынганды
ГАЗЕТИНИ НОМЕРНИ ЧЫГАРГАНЫЛА:
Жангуразазаны Нажабат - дежурный редактор, Кучукуаны Сайфат, Кетенчицаны Зульфия - жупалы секретары орунбасарлары; Гезяяны Валентина Н. (-1-чы бет), Балдианы Феруза А. (-3-чы бет), Зезаланы Лида (-4-чы бет) - корректоры.
Тиражы 1442 экз. Заказ № 771
Багысыз 10 сому.

РЕДАКЦИЈАНЫ ЭМ БЕТЕЛАНЫ АДРЕСИ:
36000, Нальчик шахар, Ленин аты проспекти, 5.
электрон почта: elbor_50@mail.ru

Кырулуш

Мекямланы - болжалдан алгъа

Битеуроссей халк фронтну (ОНОФ) Къабарты-Малкварда бөлүмюно келечилери регионда «Демократия» «Билкилери» берун «Культура» миллет проектлени тамамлау не халда болганына дайым эс бурладыла.
Бизни республикада сагыынган проектлени биринчисини чеклеринде 2021 жылны ахырына дери 48 асли блок ишленерге белгиленди. Алдан онтугузусун бийыл сюеп бошарга бори салынганды.
Алай блага, учрежденнаны кырулушунда этилген жамату контролну эсеплерине кере, Къабарты-Малкварны Кырулуш эмда жол молк министрствосунун келечилери да кытыктын кеңеш бардырганды. Анда бу объектке ишле графике кере, бирлеринде уа андан да терк бардырганы белгиленгенди. Аны себепли асли блокканы бир кесеге келип айга хазыр болуктукту, деп четтенди ОНФ-ни регион бөлүмюндө.

«Интервет» ООУ-дан сатыуда былай жалган препаратта табилганыны юсюндөн информация келгенди. Аны суйлатуу бу дарманны орунулары ишеклик туудурганды. Кертиси блага да, специалтисте тенгештиргенде, ала «Интервет

Контроль

Ветеринар препаратлары жалган тюрлюлерини

Россейюназдорну Къабарты-Малкварда эмда Шимал Осетияда управленийны малланы багыуучу хайырлангычы препаратлары сатыу жерледе контрол ишини кезиу-кезизу бардырганында билгенди. Аны чеклеринде алгараакта ведомстону чеклери тапай дарманы жалган тюрлюлерини тапканды. Управленийдан билдиргенлери кере, ала ма быладыла:
1. «Пульсо Церил» (сериясы: 180705, хайырлануу болжалы: 2021 ж. июль). Канавет ЛТД (Канада) компанияны каказы блага «Веттолпанциформ» ООО чыгарганды аны. «ВНГИК» кырал элжет учрежденияны лабораториясында этилген тинтилеу кере, бу препаратты кырулушунда болгъан ДЗ эмда В2 витаминле белгиленген мардыга келишименди. Дарман Шимал Осетияда аптекалардан биринде табылганды. Управленийны оюну блага ол анда сатыудан кетерилликти;
2. «Нобивак» ДНРПИ эмда «Нобивак» Leproto, «Интервет» ООУ-дан сатыуда былай жалган препаратта табилганыны юсюндөн информация келгенди. Аны суйлатуу бу дарманны орунулары ишеклик туудурганды. Кертиси блага да, специалтисте тенгештиргенде, ала «Интервет

International B.V.» (Нидерланды) компания чыгарган препараттары орунлардан аз-маш болганды. Дагында ала А116С02, А085А02 (Нобивак ДНРПИ) эмда А015С02, А106В02 (Нобивак Leproto) серияла блага бир заманда да чыгарманында. Бу шартла ала жалган болганынын кергозтоле да;
3. «Кортесон ретард» (сериясы: 601112, хайырлануу болжалы: 2019 ж. ноябрь), «LaboratoriaSYVAs s.a.» компания, Испания. Препаратын рН-к юрөмдуюцо токташдырганы мардыга келишименди.
4. «Кальция хлорид 10% раствор для инъекций» (сериясы: 0010219, хайырлануу болжалы: 2021 ж. февраль), «СПАЭ-Фарм» ООО, Саратов область. Тинтилеу ала «кальция хлорид» аз болганынын кергозтоленди.
Бу дарманланы (сагыынылган серияларын) сатыуда тубөгөсиз, Управленийга бу телефон номерле блага селешин билдиргиз: 8 (8662) 77-82-49, 8 (8672) 70-05-91 неда электрон почтасына жазгысы: RossekozKBR@mail.ru.

ОМАРПАНЫ Мурат.

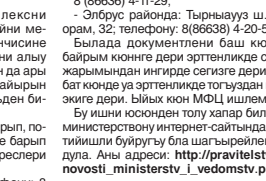
Билдириле

Суу салуу системалары эмда гидротехника объектлени тап халга келтиргенде - кырал субсидияла

Бизни республикада эл молк жерледе суу салуу системалары эмда гидротехника объектлени ишленгенде, аланы тап халга келтиргенде эмда жангыртылгала кюрорандарын бир кесеге кырал айтке (субсидияла блага кыларлыкты). Къабарты-Малкварны Эл молк министрствосундан билдиргенлери кере, бу амалны хайырлангыча изленгенден кыошак халда документлени алуу барлыкты.
Аха эки федерал проектни юсю блага берил-

(8662) 42-10-21;
- Нальчик ш., Кабарты орам, 202 «А», телефоную: 8 (8662) 97-60-64;
- Баксан районда: Баксан ш., Ленин орам, 23; телефоную: 8 (86634) 2-17-49;
- Эльск районда: Залкукоаже ул. И. Ш. Котов аты орам, 22; телефоную: 8 (86637) 4-15-09;
- Лескен районда: Анзюрей эл, Шинахов орам, 1 «Б»; телефоную: 8 (86639) 9-56-54;
- Май районда: Майский ш., 9 Май орам, 7; телефоную: 8 (86633) 2-65-40;
- Провадны районда: Провадны ш., К. Марк аты орам, 35; телефоную: 8 (86631) 4-43-70;
- Терк районда: Терк ш., Ленин орам, 11 «Б»; телефоную: 8 (86632) 4-14-84;
- Урван районда: Нарткъыла ш., Тарчоке орам, 22; телефоную: 8 (86635) 2-80-11;
- Чегем районда: Чегем ш., Баксан шоссе, 22; телефоную: 8 (86630) 4-17-38;
- Терк районда: Кышхатау, Мечи улу Казим аты орам, 120; телефоную: 8 (86636) 4-11-29;
- Эльбурской орам, 32; телефоную: 8 (86638) 4-20-55.

ликти: «Агропромышленность комплексни продукциясы экспорт» эмда «Россейни мелiorация комплексни айныты». Биринчисине кытыктырты суйогенден документлени алуу 19 августтан башлап 6 сентябрьга (бу юкон да ары киреди) барлыкты. Экинчи проектен хайырын кергюте уму этгенден а - 19 сентябрден биринчи октябрьге дери.
Документлени электрон халда жарашдырып, почта блага жиберип неда МОЦ-ладан бирине барып бериге болуктук. Бу учрежденияны адреслери эмда телефон номерлери ма быладыла:
- Нальчик ш., Хуранов орам, 9; телефоную: 8

Учулукуга кытышырча

Къабарты-Малкварда бийыл 1 октябрьде кийик кыбангага угуза баруу кезиу башлангычты. Заявленины республиканы Табийгат байлык эми экология министрствосуну кийик жанууарлары эми ала жашаган тирилене кюрулуу, федерал надзорлук этуу эмда аланы сагынуу кез-кыулак болуу департаментини жибериге керекди. Кесин да 9 сентябрьден башлап 26 сентябрьге дери.
Департаментни адреси: Нальчик ш., Балкарская орам, 102. Эркилик кыгытла чеп атып алай берилликтиле. Бу иш 27 сентябрьде министрствону актыкты зальнда кюндоз сагыат юче болуктук.
УБАШАЛАНЫ Мурат хазырлаганды.

